קלה: ראשית הגז פרק אחד עשר חולין

ורבנן לא לכתוב לא וי"ו **ולא ראשית.** וא"ת לרבנן נמי תקשי לא לכתוב נאנך ולא ראשית ואנא יליפינא מדגנך דשותפות עובד כוכבים פטור מראשית הגז דמדאמרי רבנן נעיל ראשית הפסיק הענין משמע הא נאו ראשית הוה יליפינן מרישיה דקרא וי"ל דרבנן לדבריו דר' אלעאי קא אמרי לדבריך דבעי למילף מרישיה דקרא הא ראשית הפסיק הענין: **ואב"א** שותפות עובד כוכבים בתרומה רבנן חיובי מחייב. מתון פ"ה אחרון משמע דמדגנך ליכא למעוטי שותפות עובד כוכבים דסברא הוא לחלק בין של עובד כוכבים לגמרי בין של שותפות אבל גז אין סברא לחלק שכבל בהמה וכהמה יש לעובד כוכבים חלק בה ולא קרינא בהדא מייניהו נאנך ותימה דא"כ מה איצטריך לרבנן קרא דנאנך הא מדגנך דרשינן ולא של עובד כוכבים וילפינן גז דשל עובד כוכבים פטור וכיון דשל עובד כוכבים פטור של שותפות נמי פטור כדפרישית שאין סברא לחלק (ד) כ"ל דנאו סברא הוא כלל דאפילו ידעינן דשל עובד כוכבים פטור מ"מ לא ידעינן דשל שותפות פטור בשותפות עובד כוכבים והשתא מדגנך ילפינן בגז דשל עובד כוכבים פטור ואיצטריך נאנך לשל שותפות אך לפי קמא בקונטרס דדגנך אתא ולא דיגון עובד כוכבים כ"ל הא לא סברא דאי לא תימא הכי לרבנן מנא להו דשותפות עובד כוכבים פטור בראשית הגז תימא נאנך למעוטי של עובד כוכבים אבל שותפות עובד כוכבים מייב: **אמר** רבא ומודה רבי אלעאי בתרומה. נראה דסבר כלישנא בתרא דאין סברא למעט של עובד כוכבים טפי משל ישראל דלישנא קמא דלית לן למעוטי מחד קרא אלא שותפות עובד כוכבים ולא שותפות ישראל לא הוה צריך בכל הנהו דמייתי קרא לרבות שותפות ישראל:

ביתך

ורבנן לא נכתוב רחמנא לא וי"ו ולא ראשית ורבי אלעאי איידי דהאי קדושת דמים והאי קדושת הגוף פסיק להו והדר ערבי להו ואיבעית אימא שותפות עובד כוכבים בתרומה רבנן חיובי מחייבי דתניא [ב] ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות [א] טבל וחולין מעורבים זה בזה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר של ישראל חייב ושל עובד כוכבים פטור עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר [ג] יש ברירה ומר סבר אין ברירה אבל [ב] שותפות דעובד כוכבים דברי הכל חייבת ואי בעית אימא תרוייהו לר' אלעאי מצאנך נפקא שותפות דעובד כוכבים מאי טעמא דלא מייחדא ליה [ג] לישראל נמי לא מייחדא ליה ורבנן עובד כוכבים לאו בר חיובא הוא ישראל בר חיובא הוא אמר רבא מודה רבי אלעאי בתרומה אע"ג דכתיב [1] דגנך דידך אין דשותפות לא [2] כתב רחמנא תרומותיכם אלא דגנך למה לי למעוטי שותפות עובד כוכבים חלה אע"ג דכתיב ראשית ואיכא למימר נילף ראשית ראשית מראשית הגז מה להלן דשותפות לא אף כאן דשותפות לא [ד] כתב רחמנא [2] עריסותיכם אלא טעמא דכתיב עריסותיכם הא לאו הכי הוה אמינא נילף ראשית ראשית מראשית הגז אדרבה נילף מתרומה ה"נ אלא עריסותיכם למה לי [ז] כדי עריסותיכם פאה אע"ג דכתיב שדך דידך אין שותפות לא כתב רחמנא [3] ובקצרכם את קציר ארצכם אלא שדך ל"ל למעוטי שותפות עובד כוכבים בכורה אע"ג דכתיב [4] כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך דידך אין דשותפות לא [ה] כתב רחמנא [5] ובכורות בקרכם וצאנכם אלא בקרך [6] וצאנך למה לי [ו] למעוטי שותפות עובד כוכבים מזוזה אף על גב דכתיב [6] ביתך דידך אין שותפות לא כתב רחמנא [7] למען ירבו ימיכם וימי בניכם [8] ואלא ביתך למאי אתא לכדרבה [ח] דאמר רבה

דרך

וכוכבים בא"י להפקיע חלקו מיד מעשר. ואני שמעתי שאין לו תקנה לפי [ב] שאם בא להפרים נמצא מפרים מן הפטור על החיוב. ולי נראה שיש לו תקנה בשני צדדין אם יש לו טבל ממקום אחר מפרים על זה לפי חליו שאין חייב אלא חליו ואם אין לו טבל אחר מפרים מייניה ובזה לפי כולו כגון אם יש לו עשרים מפרים שנים מהן שאם אין מפרים אלא אחד לא נפטר לפי שזה שהפרים יש חליו שאין שם מעשר חל עליו לפי שהוא פטור ושומר אבל כשמפרים שנים הרי השם חל על האחד ופוטר את העשרה המחויבין והא ליכא למימר דילמא שניהם המופרשין בחלקו של עובד כוכבים גדלו ואין שם מעשר חל עליהם דתניא בגמרא דרשם השנה (דף יב:) גבי חדש ויש המעורבין דקו"ל [תרומות פ"ח מ"ה] אין תורמין מזה על זה וקתני לוכזו ומצא תורם מן החדש שבו על החדש שבו ומן הישן [ג] שבו על הישן שבו (ג) וכי היכי דפרים חדש וישן בחולין איכא נמי חדש וישן במעשר הכא נמי נמצא תורם מן החיוב שבו על החיוב שבו ומן הפטור שבו על הפטור שבו ואפילו לתלן דפליג עליה דההוא הכא מודי דהתם הוא דאיכא למימר אין בילה לא נבללו יפה ושמא אין חדש במעשר לפי חשבון הנותר בחולין ואין ישן במעשר לפי חשבון הנותר בחולין אבל הכא יש בילה דהא בכל חטה וחטה יש לעובד כוכבים ולישראל חלק כיון דאין ברירה וכי אפרים מייניה ובזה יש במעשר מן החיוב כפי החיוב ומן הפטור כפי הפטור. ובתוספתא דדמאי (פרק ה הי"ד) מצאתי דטבל וחולין שנתערבו אם יש לו פרנסה ממקום אחר מוליא לפי חשבון כלומר מפרים ממקום אחר לפי חשבון טבל זה המעורב ואם לאו טובל מן החולין כפי תרומת מעשר שבטבל ואיני יודע מהו. וכני ורשב"ג הכי פליגי רבי שבר אם יש לו טבל אחר מפרים על זה לפי חליו ואם הפרים לפי כולו דנמצא מרבה במעשרות ומעשרותיו מקולקלים וזה מתוקן ועוד נ"מ שאין מפרישים מזה על טבל אחר ור"ש [נ"ג] שבר יש ברירה וכיון שחלקו הרי חלקו של ישראל כולו חייב ואפילו הוא בא להפרים עליו ממקום אחר מפרים לפי כולו והשם חל על מעשרותיו ומתוקנים הם ואם רצה להפרים מזה על מקום אחר מותר: **ואי בעית אימא.** לא תדחק למימר הדר ערביה דתרוייהו בין שותפות עובד כוכבים בין שותפות ישראל לרבי אלעאי מצאנך נפקי דבעינן מיומד לך ולא שותפות לא שנא דעובד כוכבים ולא שנא דישראל: **ישראל בר חיובא הוא.** וכל ישראל נקראין בלשון יחיד (ו) ולא מיומד בעינן ובלבד שאוכל לקרות בה אלו של ישראל: **אמר רבא.** אע"פ דפטר ר' אלעאי בשותפות דראשית הגז מודה הוא בכל הני דאמר לקמיה כל חד וחד כדמפרש טעמא: **אדרבה לילף מתרומה.** משמע לשנים: **מתרומותיכם.** לחיובא דהא בתרומה נמי כתיב ראשית [דברים יח] ושותפות מיירת בה וקולא וחומרא לחומרא מקשינן (יבמות מ:): **למה לי.** קרא עריסותיכם לחיובא בשותפות: **כדי עריסותיכם.** כמדבר ניתנה להם תורה ושם נאמר להם כדי עריסותיכם של עכשיו מייב בחלה וכמה עיסת מדבר עומר לגלגלת והעומר עשירית האיפה והחשבון עולה לחמשה לוגין לפרייס שהן שבעה רבעים ועוד מדברייות שהן מ"ג ביצים וחומש ביצה כדאמרינן בעיבורין בפ' כילד משתתפין (דף פב:). איפה שלש סאין סאה ששת קבין הרי איפה י"ח קבין קב ד' לוגין הרי איפה ע"ב לוגין עשירית איפה כמה הוה שבעה לוגין לשבעים לוג ולשני לוגין שהן י"ב ביצים עשירית שלהן ביצה וחומש הרי שבעת לוגין וביצה וחומש ביצה והלוג ששה ביצים הרי מ"ג ביצים וחומש: **ארבעה.** של שנים הוא אומר: **בקרך ולאנך.** כל הבכור וגו' הרי כתיב ובכורות בקרכם ולאנכם אפילו לשנים:

לרך

עין משפט נר מצוה

א ב מיי' פ"ח מהל' תרומות הל' כ טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף יא:
יא ג מיי' פ"ד שם הל' ח טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף לה:
יב ד מיי' פ"ו מהלכות כלאים הל' ו טוש"ע י"ד סי' שם סעיף ג:
יג ה מיי' פ"ד מהלכות תרומות הל' ח טוש"ע י"ד סי' שם סעיף ב:
יד ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

תורה אור השלם

1. רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ:
דברים יח ד
2. רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ תְּרוּמָה כִּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ: במדבר טו כ
3. וּבְקֻצְרְכֶם אֶת קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט: ויקרא יט ט
4. כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בְּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיי אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָּגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ:
דברים טו יט
5. וְהֲבֵאתֶם שְׁמֹה עֹלֹתֵיכֶם וּזְבָחֵיכֶם וְאֶת מַעַשְׂרֹתֵיכֶם וְאֶת תְּרוּמַת יְדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם: דברים יב ו
6. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:
דברים ו ט
7. לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ: דברים יא כא

שיטה מקובצת

א) וצאנך למה לי. נ"ב עי' טוס' בכורות דף ב' ע"א:
ב) ואני שמעתי שאין לו תקנה לפי שאין ברירה זאם בא להפרים נמצא:
ג) ומן הישן על הישן שבו וכי היכי דיש חדש וישן בחולין:

מסורת הש"ס

ב) (עיבורין מ:) גיטין מז. [תוספתא תרומות פ"ב ה"י]. ג) [עיבורין ט: וש"נ]. ד) [ברכות לב. ד) [מנחות קו:]. ה) [יומא יח: עי"ש מנחות לה.]. ו) [מכות כג:].

גליון הש"ס

גמ' **ואלא** ביתך למאי אתא. עי' מנחות דף מד ע"ב תוס' ד"ה טלית וברבב"ח בתחילתו שנת דף קלא ע"ב ד"ה הואיל:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ורבנן וכו' לשותפות ישראל אלא דגנך: (ב) ד"ה פסיק להו תורמיה: (ג) ד"ה טבל וחולין וכו' ומן היסן שבו על הישן שבו דבי ר' הייבא דאיכא חדש ישן בחולין הבי נמי איכא חדש וישן במעשר כל"ל: (ד) תוס' ד"ה ואיבעית אימא וכו' שאין סברא לחלק אלא ל"ל:

מוסף רש"י

טבל וחולין מעורבים. אין לך כל חטה וחטה שאין בה טבל וחליה חולין, שחלק הבכרים פטור, ואף לאחר שחלקו התבואה הלוקח מן העכו"ם צריך לעשר, וישראל צריך לעשר את שלו מייניה וביה ולא ממנו על טבל גמור ולא מטבל גמור עליו, מפני שמפרש מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור, אבל כי מעשר מייניה וביה מעשר שלם מתוך מעשר מן החיוב שבו על החיוב שבו ומן הפטור שבו על הפטור שבו (ביבמות מז:). של ישראל חייב. לאחר שחלקו הוי של ישראל טבל גמור ומעשר ממנו על אחר ומאחר עליו, דיש ברירה, ושל עובד כוכבים פטור. לגמרי, ולמ"ק אין ברירה ואפילו חלקו בספיקא הן עומדין (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com